

A kalauz

A kalauz, mióta az eszét tudta, kalauz szeretett volna lenni. Erre vágyott már egészen kicsi fiúként is. Azóta, hogy először utazott édesapjával és édesanyjával vonaton. A nagyapájához utaztak egy kis Pécs melletti faluba mandulaszüretre. Azután még sok éven át minden ősszel megtették ezt az utat. Minden alkalommal három napig tartott, míg összeszedték az öreg fák alá terített vásznakról a lehullott mandulát, aztán zsákba gyűjtötték és becipelték nagyapapa kamrájába. A karácsonyi piacra aztán nagyapapa szépen megpucolta az egészet, az árából megélt tavaszig. A kalauz azonban kisiújként az oda-visszatartó vonatkozás miatt várta egész évben a mandulaszedést.

Az első élmény – mint annyiszor az életben – meghatározó volt. Csodálattal bámulta a kalauz sapkáját, az egyenruháját, oldalán a kemény kis bőrtáskát, kezében az ezüst csillogású lyukasztót. De nem csupán a vasutas öltözéke nyugozta le. Ahogy állt, ahogy beszélt, ahogy nézett, ahogy ellentmondást nem ismerő hangon elkérte a jegyeket és a kedvezményre jogosító okmányokat – maga volt a rend! A biztonság, az áttekinthető, jól berendezett világ. A kisiút megnyugvással töltötte el, hogy rend márpedig létezik, a világ tehát nem az a kiszámíthatatlan, bizonytalan és veszélyes hely, amire szülei gyakran aggodalmaskodó szavaiból, az iskola örökké változó szabályaiból, a többi gyerek zúrós, hol ellenséges, vagy barátságos viselkedéséből következtetni lehetett. A világ rendjének erős megsejtése – mert szavai ekkor még nem voltak kimondására – hosszú időre kijelölte pályáját.

Évek múltán sem fogalmazta meg mindezt, amikor álma már teljesült, és a vonatkalauzok gyöngye lett. Egyenruháján egy szálló porszem el nem hibbant, a munkából tíz másodpercet sem késett, az ő járatain nem maradt egy potyautas sem észrevétlen. Kifogástalan udvariassággal állította fel a helyükről a helyjegy nélkül üldögélőket és indulat nélkül szedte be a pótdíjat a jegy nélkül utazóktól. Békében élt hivatásával, ami lássuk be, kevesekről mondható el.

Aztán egy napon – ezt a napot nem fogja elfelejteni, és javaslom, mi is jól jegyezzük meg! – minden a feje tetejére állt. Vannak ilyen napok. Ha valaki találgatni szeretne, annak eláruljuk, hogy nem Ámor nyíla lőtt a szívébe. Egy csinos hölgyutas nem vette volna le a lábáról. Nem is borzalmas vasúti szerencsétlenség zökkentette ki eltökélt békéjéből és fordította meg a sorsát. Nem ám! A dolgok néha sokkal kisebb eseményektől változnak meg visszavonhatatlanul. Kalauzunk esetében egy leszakadó gomb forgatta meg a sors kerekét.

A gomb szürke zubbonya minden második hét szombatján – a szabadnapján – gyertyaviasszal fényesre suvickolt gombjainak egyike volt. Egész pontosan felülről számítva a harmadik. Ami azon a nem elfelejtendő napon a vonatlépcsőre pityókásan felkapaszkodó öregember kezében maradt. Ugyanis szédelő alakja, ahogy fellépett az éppen induló szerelvényre, valamilyen megbízható fixpontot keresett. És talált, lévén a gomb megfelelően pontszerű. Ez a bizonyos harmadik gomb volt az, amit az öreg határozottan megragadott. Ennek segítségével aztán fellendült a peronra. Ekkor homályos tekintete előtt megjelent a gomb gazdája, a derék kalauz, aki enyhén megrovó tekintettel meredt rá. A gomb azonban ekkor már elszakadt tőle, és az öregúr kezéből villogott csúfondárosan.

– Ööö... – nyögte a kalauz. – Visszaadná? – kérdezte, és döbbenet érzékelte, hogy kizökkent. Hogy zavarba jött. Huszonöt éve szolgált már a vasútnál, de ez még nem fordult elő vele. Ahogy az sem, hogy nem kérte el a későn érkező vonatjegyét. Ez volt az első eset. A zavar, a kizökkenés mértéke azonban nagyobb volt, mint elsőre sejtette. Mert innentől kezdve nem volt megállás. Helyjegy nélkül utazó nagycsaládokat helyezett el bársonyülésű első osztályú kocsikban, és kedvezményes jegyeket állított ki a jegy nélkül felszállóknak. Ami a legszokatlanabb volt számára, hogy mindezt – ahogy esténként, amikor hazaért, jóleső érzéssel bevallott magának fogmosás közben, amikor napját rendszerint átgondolta – fenemód élvezte. Békéje megbomlott, rakoncátlan örömmel és sportszerűen csalt az utasok javára.

Kis idő múltán híre ment. Tudjátok, az a leszakadt gombos! Így beszéltek róla, ha az ingázók között szóba került.